

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

УТВЪРЖДАВАМ

ДОЦ. Д-Р ВЛАДИМИР АТАНАСОВ

МИНИСТЪР

УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО
ЗА ВТОРИ КЛАС

СОФИЯ
2002 г.

I. Общо представяне на учебната програма

1. Хорариум часове по учебен план:

1,5 часа седмично = 48 часа годишно.

2. Място и роля на обучението по изобразително изкуство за общообразователна подготовка на ученици в от втори клас.

Учебният предмет изобразително изкуство и учебният предмет музика съставят културно-образователната област "Изкуства". Нейното образователно и възпитателно въздействие започва от най-ранна училищна възраст и продължава в средната степен на общообразователното училище. Това определя мястото и значението на учебния предмет изкуство за формиране и развитие на личността на детето.

Спецификата на обучението по изобразително изкуство се изразява в развиване на творческия потенциал на ученика чрез изобразителна дейност и общуване с произведения на изобразителното изкуство.

3. Мястото и ролята на обучението по изобразително изкуство, съотнесено към Държавните образователни изисквания (ДОИ).

ДОИ по изобразително изкуство не са ограничителна рамка, а основа за творческо прилагане на учебната програма в зависимост от условията на природната и социално-културната среда. ДОИ са конструкцията на учебното съдържание, върху която учителят изгражда конкретен модел на учебен процес с варианти според използваните методи и методически подходи.

4. Знания, умения и отношения

Учебното съдържание по изобразително изкуство включва система от знания, умения и отношения, която се различава от системите на предметите в другите културно-образователни области.

Понятийният апарат по предмета изобразително изкуство не се "отработва" в определен час и не се изчерпва в даден клас, етап или степен. Общото с останалите предмети е прагматичната основа на неговото усвояване.

Практическите умения имат подчертано предимство в обучението по изобразително изкуство. В тях се отразява същността на този учебен предмет.

В една практическа задача се съсредоточават психологически и теоретико-практически проблеми на обучението по изобразително изкуство. В този смисъл практическите задачи представляват най-малките, основни единици на учебния процес по изобразително изкуство.

Отношенията са свързани повече с формирането на определени качества на личността. Още от най-ранна възраст е необходимо ученици да проявяват социално-ангажирано отношение към проблемите на околната среда. Важна съставка на отношения са възможностите за социален диалог чрез средствата на визуалната информация и комуникация. Безспорно, най-съществена част на отношенията е приобщаването на учениците към национални и общочовешки ценности, към изобразителното изкуство и народното творчество.

II. Цели

Обучението по изобразително изкуство във II клас си поставя следните цели:

1. Усвояване на изразни средства.
2. Изразяване чрез образи на собствени мисли, чувства и отношения.
3. Развиване и обогатяване на зрителното възприятие, представи и въображение.
4. Развиване на способности за участие във форми на визуална комуникация;
5. Емоционално общуване с произведения на изобразителното изкуство.
6. Съпричастие към локални и глобални проблеми на околната среда: екологична защита, права на детето, национални и световни хуманитарни ценности.

III. Очаквани резултати от обучението по изобразително изкуство във II клас.

Обучението по изобразително изкуство във II клас е естествено продължение на обучението в предходните класове. Учебното съдържание по изобразително изкуство включва основни проблеми на:

Възприемането на действителността

Възприемането на изкуството

Учебно-творческата изобразителна дейност.

Усвояването на знания и умения от второкласниците се улеснява от способността им да участват по-съзнателно в процеса на обучение, да мислят логично и да правят изводи. Изобразителната дейност извършват с удоволствие и за по-продължително време в сравнение с първокласниците. Тази дейност подпомага адаптирането на детето към околната среда.

Резултатите трябва да отразяват знания и умения за:

- ξ разнообразие на обекти от една среда;
- ξ изграждане на различни по съдържание и вид образи;
- ξ изразяване на настроение и собствено отношение към проблемите на околната среда;
- ξ прилагане на разнообразни изобразителни средства, материали и техники;
- ξ участие във визуален диалог чрез предаване и приемане на съобщение с изобразителни знаци;
- ξ емоционално възприемане на произведения от изобразителното изкуство и народното творчество.

IV. Учебно съдържание

Учебното съдържание е представено в обща за всички учебни предмети таблица, в която отделните колони имат следната особеност за изобразителното изкуство:

1. **Ядрата на учебното съдържание.** Те са обобщени заглавия по група проблеми: естетическо възприятие, изобразително творчество, обект и образ, зрител и творба и др.
2. **Стандарти на учебното съдържание.** За разлика от другите учебни предмети, тук стандартите са израз на резултати през целия начален етап (I-IV кл.), т.е. те не се отнасят само за IV клас.

Очакваните резултати за даден клас (колона 3) са общи за всички стандарти на съответното ядро.

3. **Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи.** Учебното съдържание по изобразително изкуство не е разпределено по теми, а по учебни проблеми и задачи. Това осигурява правото на учителя сам да определя конкретното съдържание на урочната работа, включително нейното тематично съдържание, съобразно с Държавните образователни изисквания и конкретните условия на учебния процес.
4. **Ключови понятия и знания на практическа основа.** Те интерпретират особеностите на понятийния апарат по изобразително изкуство. Ключовите понятия не са “нови” в прекия смисъл на тази дума, те не са типични за целите на учебния процес. Освен че се усвояват на практическа (сетивна) основа и чрез изобразителна дейност, понятията и знанията са пропедевтични (подготвителни) за следващия прогимназиален етап.
5. **Контекст и дейности.** “Контекст” включва конкретни начини за осъществяване на съответни дейности. В тази колона са отразени и някои специфични организационни форми на участие в изобразителна дейност или формиране на определено отношение.
6. **Възможности за междупредметни връзки.** Тази колона има подчертано значение за организацията и резултатите на целия учебен процес по изобразително изкуство, особено в прилагането на нови структури на учебното съдържание и методически подходи.

V. Оценяване – специфични методи и форми

Оценяването на резултатите от учебната работа по изобразително изкуство във II клас обхваща следните видове оценки:

Начална оценка - в началото на учебната година (входящо равнище);

Текуща оценка – за резултати от отделни уроци;

Годишна оценка – в края на учебната година (изходящо равнище).

Оценяването по изобразително изкуство има **дидактически** и **естетически** показатели.

Дидактическите показатели се отнасят до изпълнението на поставените учебни задачи в количествено и формално дидактическо отношение. Например: *Какъв е броят на изпълнени от ученика или групата ученици задачи?*

Естетическите показатели отразяват качествените характеристики на резултатите от детската изобразителна дейност както в учебен, така и в неучебен аспект. Например: *Една рисунка на ученик от II клас може да не отговаря стриктно на изискванията в учебната задача, но да е изпълнена с присъщата детска експресивност и оригиналност.* В такъв случай “коэффициентът за качество” би трябвало да се отрази в положителен смисъл на оценката.

Общо оценката по изобразително изкуство е **комплексна** (съдържа дидактически и естетически показатели) с приоритет на естетическите показатели.

Основен принцип на оценяването по изобразително изкуство е **развитието** на общите изобразителни способности според приетите етапи в теорията на детската изобразителна дейност.

При всички случаи оценяването е **поощрително**, в полза на ученика. То отразява желанието и интереса на ученика към участие в часовете по изобразително изкуство и стремежа му да развива собствените си изобразителни способности, творческо мислене и въображение.

VI. Методически указания

При изпълнение на учебната програма по изобразително изкуство е необходимо да се имат предвид някои основни положения:

1. Учебното съдържание не е годишно разпределение; ядрата не са раздели; стандартите не са теми. От това следва, че учебната програма е изходен материал, основа за педагогическо творчество на учителя. В зависимост от конкретните условия за работа, учителят самостоятелно определя съдържанието, последователността, методите и организацията на

уроците по изобразително изкуство, като се съобразява с Държавните образователни изисквания за учебно съдържание.

2. В началния етап се придава важно значение на **междупредметните връзки**. За обучението по изобразително изкуство това е ключов проблем от изключително значение за успешна учебна работа. Същността на *зрителното възприятие* и на *изобразителната дейност* свързва този предмет с обучението по околна среда и български език и литература, а работата с *изобразителни материали и техники* – с обучението по домашен бит и техника. В началния етап няма учебен предмет, с който изобразителното изкуство да не се намира в преки или косвени междупредметни връзки. Засилените междупредметни връзки и нарастващото влияние на факторите на околната среда дават възможност в обучението по изобразително изкуство да се прилага организационната форма **образователен проект** с интегрално-ситуационно съдържание.

3. В текста на програмата са употребени понятия и термини с по-широко значение, затова трябва то да се конкретизира във връзка с обучението по изобразително изкуство:

ξ Ученикът **описва** – устно или писмено се отговаря на въпроса “Какво виждам?” Назовават се обектите, определя се средата, движения, състояния. Например: *Виждам (в действителността или в картината) дървета, къщи, улица, небе, слънце, хора, които вървят, птици, които летят.*

ξ Ученикът **визуализира** – дава се устно или писмено отговор на въпроса “Как изглежда това, което виждам или което си представям?”, т.е. става дума за зрителни представи на обекти, пространство, явления от реалния и фантазияния свят. Например: *Дървото, което виждам, е елха. Тя има триъгълна форма. Короната му е тъмнозелена, а стеблото е кафяво. Дървото се намира вляво от къщата.*

ξ Ученикът **изобразява** – предава форма на зрителните си представи за това, което вижда или фантазира, с определени изобразителни материали и техники за: рисуване, апликиране, моделиране и конструиране.

4. В програмата често се споменава, че на *ученика трябва да се даде възможност* свободно да изразява мнения, отношения, да работи по свое предпочитание с едни или други материали и техники, да избира елементите на изображението и тяхното разполагане върху листа или в пространството. Това не означава учебната работа по изобразително изкуство да се лиши от необходимите задължителни изисквания като средство за *развитие* на изобразителните знания и умения и формиране на естетическо отношение към околната среда.

5. Резултатите от обучението по изобразително изкуство могат да бъдат проверявани и оценявани чрез различни **традиционни и модерни** методи и форми: индивидуални и общи корекции, обсъждане на резултати от учебната дейност, контролни задачи, тест и др.

1	2	3	4	5	6
Ядра на учебното съдържание	Стандарти на учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
Ядро № 1 ОБЕКТ И СРЕДА	<p>Стандарт № 1 Ученикът: Наблюдава и разграничава природната от архитектурната среда.</p> <p>Стандарт № 2 Ученикът: Възприема и анализира визуални особености на обекти и явления от заобикалящата среда.</p> <p>Стандарт № 3 Ученикът: Разбира основните връзки между обект и среда в реални и фантазни ситуации.</p> <p>Стандарт № 4 Ученикът: Изразява емоционално-естетическо отношение към възприеманите обекти и явления в околната среда.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <p>ξ <i>Описва и визуализира</i> детайли на основни елементи от средата.</p> <p>ξ <i>Описва и визуализира</i> впечатления и представи за разнообразие на форми и пространство.</p> <p>ξ <i>Формира</i> представи за типични връзки между обекти и среда в реални и фантазни ситуации.</p> <p>ξ <i>Различава и описва</i> експресивни възможности на реални и фантазни обекти и пространство.</p>	<p>ПЕЙЗАЖ природен, архитектурен.</p> <p>ПРИРОДНИ ОБЕКТИ растителни и животински видове; нежива природа;</p> <p>ЕМОЦИОНАЛНА РЕАКЦИЯ голямо-малко; старо-ново.</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <p>1. <i>Извършва</i> наблюдение на обекти и ситуации в околната среда и да изразява впечатленията си чрез различни образи.</p> <p>2. <i>Открива и изобразява</i> разнообразие на обекти от дадена среда (във въздуха, на земята, във водата, в космоса) - серия рисунки, комикс.</p> <p>3. <i>Проучва</i> възможности за действия с различни обекти в съответна и в друга среда-мултипликация на действие.</p> <p>4. <i>Изобразява</i> в реални и фантазни ситуации типични връзки между обекти и среда –илюстрация, разказ в рисунки, комикс.</p> <p>5. <i>Споделя</i> емоционално впечатления за експресивни състояния на обекти и ситуации чрез описания (словесни или писмени) и изобразителна дейност.</p>	<p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Използват визуални и вербални езикови средства за възприемане на обекти и среда в реални и фантазни ситуации.</p> <p>МАТЕМАТИКА Използват се елементарни математически модели на обекти, явления и отношения от околната среда в изобразителната дейност.</p> <p>ОКОЛЕН СВЯТ Формират се визуални представи за условията и многообразието на обекти и явления в околната среда.</p> <p>МУЗИКА Развива се артистичност и въображение чрез използване на различни източници и стимули от музиката и изобразителното изкуство.</p> <p>ДОМАШЕН БИТ И ТЕХНИКА Осъзнава се ролята на човешката дейност за развитие на естетическа и технологична култура.</p>

Ядра на учебното съдържание	Стандарти на учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро № 2</p> <p>ОБЕКТ И ОБРАЗ</p>	<p>Стандарт № 1 Ученикът: Създава реални и фантазни образи по наблюдение, памет, впечатление и въображение.</p> <p>Стандарт № 2 Ученикът: Формира обобщена представа за най-важните визуални особености на обекти: форма, цвят, общи пропорции.</p> <p>Стандарт № 3 Ученикът: Изгражда зрителни образи по асоциации от литературни произведения.</p> <p>Стандарт № 4 Ученикът: Проявява избирателно отношение към изобразяване на различни обекти и ситуации.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <p>ξ Съпоставя най-общо възможности на различни сетивни усещания (зрителни, слухови, тактилни) за създаване на фигуративни и нефигуративни изображения.</p> <p>ξ Познава и прилага поотделно или в комбинация видове работа по натура, представа и въображение.</p> <p>ξ Използва по усет разнообразни изразни средства за рисуване, апликиране, моделиране и конструиране при изобразяване на реални и фантазни обекти и ситуации.</p> <p>ξ Разбира и използва някои манипулации (комбиниране, заместване) при създаване на фантазни образи и пространство.</p> <p>ξ Интерпретира чрез изобразителна дейност свои впечатления и асоциации от действителността и произведения на различни видове изкуство (изобразително, словесно, кино).</p>	<p>Начални знания за:</p> <p>ФАНТАЗЕН ОБРАЗ чрез комбиниране на части.</p> <p>ЛИНИИ</p> <p>ЩРИХ</p> <p>ПЕТНА</p> <p>ДЕКОРАТИВЕН ОБРАЗ</p> <p>РЕЛЕФ</p> <p>КРЪГЛА ПЛАСТИКА</p> <p>КОНСТРУКЦИЯ Художествена.</p> <p>ОРНАМЕНТ</p> <p>АПЛИКАЦИЯ</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <p>1.Работи индивидуално и в група.</p> <p>2.Избира самостоятелно изразни средства.</p> <p>3.Изразява импулсивно общото си впечатление и настроение чрез цветове, линии, щрихи и петна.</p> <p>4.Изгражда художествени конструкции от елементарни изходни форми - плоски и обемни.</p> <p>5.Изобразява случки от своята среда и тази на възрастните по екологични и социални проблеми.</p> <p>6.Изказва лично мнение за резултатите от своята и на другите изобразителна дейност.</p> <p>7.Създава илюстрации или комикс по отделни моменти от народни приказки и друг художествен текст.</p>	<p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Усвояват се общи понятия на детската художествена литература и изобразителното изкуство – тема, сюжет, композиция.</p> <p>ЧУЖДИ ЕЗИЦИ Изграждат се способности за участие в комуникативни ситуации в околната среда.</p> <p>ОКОЛЕН СВЯТ Формират се способности за изобразяване визуални особености на обекти и явления в природата.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се общи понятия за изразни средства в музиката и изобразителното изкуство- композиция, ритъм, контраст.</p> <p>ДОМАШЕН БИТ И ТЕХНИКА Изграждат се способности за участие в разнообразни ситуации в околната среда чрез проектиране и конструиране.</p>

Ядра на учебното съдържание	Стандарти на учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро № 3</p> <p>ЗРИТЕЛ И ТВОРБА</p>	<p>Стандарт № 1 Ученикът: Разкрива най-общо съдържанието на произведение от изобразителното изкуство.</p> <p>Стандарт № 2 Ученикът: Описва своите впечатления от възприеманите художествени произведения.</p> <p>Стандарт № 3 Ученикът: Разграничава произведения от изобразителното изкуство по вид и жанр.</p> <p>Стандарт № 4 Ученикът: Споделя емоционалното си отношение при възприемане на художествената творба.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <p>ξ <i>Познава, разграничава и съпоставя</i> основни пластични елементи на изображението (форма, цвят, конструкция, обем).</p> <p>ξ <i>Формира</i> обща представа за ролята на произведенията на изобразителното изкуство за естетизиране на околната среда.</p> <p>ξ <i>Ориентира се и назовава</i> отделни видове и жанрове изобразителни изкуства.</p> <p>ξ <i>Определя и сравнява</i> материали и техники на изпълнение.</p> <p>ξ <i>Познава</i> имена и творби на известни творци от изобразителното изкуство.</p> <p>ξ <i>Познава</i> особености на графични, живописни и пластични изразни средства.</p>	<p>ФОТОГРА - ФИЯ КАРТИНА АТЕЛИЕ ГАЛЕРИЯ МУЗЕЙ КУКЛЕН ТЕАТЪР КИНО КОМИКС АПЛИКА - ЦИЯ КАРТИЧКА СИЛУЕТ ПАМЕТНИК</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <p>1. <i>Разглежда</i> произведения в оригинал или репродукции, създадени чрез разнообразни техники за рисуване, апликиране, печатане, гравирание, моделиране, художествено конструиране.</p> <p>2. <i>Наблюдава, разглежда и разпознава</i> паметници на архитектурата и монументалните изкуства.</p> <p>3. <i>Посещава</i> музеи и галерии и се запознава с произведения на живописиста, графиката, скулптурата и декоративно-приложните изкуства.</p> <p>4. <i>Наблюдава, разграничава и описва</i> утилитарни предмети и произведения на изкуството от жилищната, училищната и обществената среда (битови предмети, тъкани, мебели, книги, украса).</p> <p>5. <i>Представя</i> устно или в скици впечатленията си от разглежданите произведения.</p>	<p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Формират се комуникативни умения за общуване с произведения от изобразителното изкуство.</p> <p>МАТЕМАТИКА Изграждат се способности за разкриване и изразяване на отношения с математически модели.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се общи понятия за елементи на музикалната и художествената изразност.</p>

Ядра на учебното съдържание	Стандарти на учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро № 4</p> <p>ВИЗУАЛНА КОМУНИКАЦИЯ</p>	<p>Стандарт № 1 Ученикът: Усвоява и използва основни понятия, свързани със съвременните средства за визуална информация и комуникация.</p> <p>Стандарт № 2 Ученикът: Може да се ориентира в разнообразието на визуални средства за информация и комуникация.</p> <p>Стандарт № 3 Ученикът: Познава най-общите правила за използване на визуална информация от заобикалящата го среда.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <p>ξ <i>Познава</i> основни видове визуални знаци и символи.</p> <p>ξ <i>Различава</i> основни елементи на визуалните знаци.</p> <p>ξ <i>Осъществява</i> комуникативни ситуации чрез предаване и приемане на съобщения.</p>	<p>ПИКТОГРАМА</p> <p>ВИЗУАЛЕН ДИАЛОГ</p> <p>КАРТИННА АЗБУКА</p> <p>КАРТИНЕН РЕБУС</p> <p>КАРТИНЕН РЕЧНИК</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <p>1. <i>Комбинира</i> визуални знаци и символи с друг вид изображения.</p> <p>2. <i>Обсъжда</i> в група и създава визуални знаци и символи (пиктограма, емблема) за житейски и фантазни ситуации.</p> <p>3. <i>Предава и приема</i> съобщения чрез картинно писмо, скрита картина, картинен ребус и картинен речник.</p>	<p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Формират се способности за участие в различни комуникативни ситуации с вербални и визуални езикови средства.</p> <p>МАТЕМАТИКА Изграждат се способности за участие в комуникативни ситуации с визуални и математически знаци и символи.</p> <p>ЧУЖДИ ЕЗИЦИ Изграждат се способности за общуване с езикови средства в комуникативни ситуации.</p>

Ядра на учебното съдържание	Стандарти на учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми	Ключови понятия и знания на практическа основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро №5</p> <p>МАТЕРИАЛИ И ТЕХНИКИ</p>	<p>Стандарт №1 <u>Ученикът:</u> Разбира най-общо връзката между материал и техники.</p> <p>Стандарт №2 <u>Ученикът:</u> Работи самостоятелно и в група като използва определени материали и техники.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <p>ξ <i>Получава и използва</i> светли, тъмни и контрастни цветове.</p> <p>ξ <i>Познава и използва</i> разнообразни материали и техники за рисуване, апликиране, моделиране и конструиране.</p> <p>ξ <i>Развива</i> сръчност и умения за използване на инструменти и пособия.</p> <p>ξ <i>Избира и използва</i> определени изобразителни материали и техники за изразяване на емоционални състояния.</p>	<p>ТЕМПЕРНИ БОИ- наслявяване, изстъргване; ТУШ СМЕСЕНИ ТЕХНИКИ- акварелни бои, мазен пастел и флумастери, върху хартия ВОСЪЧЕН КАРТОН РЕЛЕФНА АПЛИКАЦИЯ КОНСТРУИРА - НЕ от хартия, картон, природни и изкуствени материали; МОДЕЛИРАНЕ В КРЪГЛО- глина, тесто, хартия, оцветяване; РЕЛЕФ-върху метално фолио.</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Смесва</i> цветовете, като ги степенува по светлосила и контраст. 2. <i>Прилага</i> самостоятелно и по усет техники за работа с черни, цветни и пластични материали чрез: разреждане, наслявяване стъргане(гравирание), печатане, тампониране. 3. <i>Работи</i> самостоятелно и в група като изрязва, сгъва, комбинира и сглобява плоски и обемни форми от хартия и картон. 4. Моделира в кръгло от компактни изходни форми. 5. Изпълнява упражнения за координация на движенията. 6. Изпълнява упражнения за осъществяване на действия с материали и инструменти – ритъм, сила на натиск, непрекъснатост, паузи. 6. Открива експресивни възможности на изобразителните материали и техники в ученически и други произведения и изразява собствено мнение за тях. 	<p>ОКОЛЕН СВЯТ -осъществяват се връзки между естетически и екологични аспекти на околната среда при използване на материали от естествен и изкуствен произход.</p> <p>ДОМАШЕН БИТ И ТЕХНИКА -формира се технологична грамотност и компетентност.</p>